

Avfallsplan

för Tranås kommun

Avfallsplan

för Tranås kommun

Vad är en hållbar avfallshantering? Och hur når vi dit?

Låt oss ta dig med till avfallens underbara och komplexa värld i formen av en avfallsplan. Eller kanske den egentligen skulle heta resurshanteringsplan eller till och med förebyggandeplan? För visste du att avfall är en av de stora miljöfrågorna? Tänk att något så vardagsnära som hur vi hanterar våra sopor faktiskt kan ge positiva effekter på både klimatet och miljön och till och med på din och kommunens ekonomi. Det ska vi ta vara på!

I den här planen finns mål och åtgärder för att ta oss i rätt riktning. Det är ganska enkelt egentligen. Tänk dig en avfallstrappa där det på toppen inte finns något avfall alls. Dit ska vi nå. Som tur är finns det några steg på vägen att landa på, men med siktet mot toppen kommer våra val att bli enklare och mer hållbara. Det är det här som alla kommuner i Sverige har enats om, en gemensam vision: ”Det finns inget avfall”.

Innehållsförteckning

1. Mål & åtgärder	2
2. Uppföljning	4
3. En hållbar avfallshantering.....	5
4. Fokusområden	7
5. Avfallshanteringen idag	8
6. Avfallshanteringen i framtiden	12
7. Miljöbedömning.....	14
8. Planprocessen	15
9. Referenser	16

Bilagor:

1. Handlingsplan
2. Nulägesbeskrivning
3. Nedlagda deponier
4. Uppföljning av tidigare avfallsplan
5. Förändringar inom avfallslagstiftningen
6. Miljökonsekvensbeskrivning
7. Samråd

1. Mål & åtgärder

Avfallsplanens syfte är att främja en god resurshushållning genom mål och åtgärder som tar kommunen uppåt i avfallstrappan. För att nå syftet måste alla engageras i arbetet och många olika roller behöver hjälpas åt.

I den tidigare avfallsplanen satte vi upp fyra viktiga inriktningsmål som är lika aktuella nu som då och pekar ut en riktning på lång sikt. De är:

- Den totala mängden avfall och avfallets farlighet ska minska
- De resurser som finns i avfallet ska tas tillvara
- Avfall ska hanteras på ett säkert sätt med avseende på hälsa och miljö
- Avfallshanteringen ska svara upp emot samhällets och kundernas krav på ekonomi, service och kvalitet.

Inriktningsmålen, tillsammans med våra fokusområden i kapitel 4, ligger till grund för de nya målen och åtgärderna som finns i den här avfallsplanen.

För att komma närmre en hållbar avfallshantering har vi valt ut tio mål att arbeta med under de kommande åren. Till varje mål finns det åtgärder som ska bidra till att målen uppfylls. Målen följs upp med ett antal nyckeltal för att följa utvecklingen över tid.

I bilaga 1 - Handlingsplan, hittar du en översiktlig beskrivning av hur vi ska nå avfallsplanens mål. Vid uppstarten av varje åtgärd gör vi en mer detaljerad planering och det kan innebära mindre justeringar av åtgärdens genomförande och startår.

Alla i kommunen har ett ansvar och behöver bidra för att vi ska nå målen: du som bor eller jobbar i kommunen, du som driver en verksamhet eller är fastighetsägare, du som är politiker eller tjänsteperson. Det här är hela kommunens strategidokument, vårt gemensamma verktyg för att klättra uppåt i avfallstrappan.

Våra tio mål till 2025

Den totala mängden avfall och avfallets farlighet ska minska

Mål 1

Tranås kommun ska inspirera alla som bor och verkar i kommunen till en hållbar konsumtion och kommunens verksamheter ska visa vägen

Syftet med målet är att sprida ett nytt synsätt kring hållbar avfallshantering, där förebyggande av avfall och våra konsumtionsvanor är en viktig del. Genom att aktivt arbeta med olika kommunikationsinsatser och samtidigt genomföra åtgärder i kommunens egna verksamheter kommer kunskapen inom området att höjas. Idag är det få som aktivt minimerar avfall i sin vardag och vi vill att det ska bli en lika naturlig del som att återvinna förpackningar.

Mål 2

Sopmängden i kärlet ska halveras

Ett vanligt avfallskärl på 190 liter är egentligen större än vad som behövs för ett normalt villahushåll. Med ett gemensamt mål om att bara fylla kärlet till hälften får alla som lämnar sitt avfall i kärlet en tydlig målbild. Ett utmanande mål som är möjligt att nå när allt utom rest- och matavfall sorteras ut. På sikt kan målet bidra till att flerbostadshus kan minska antalet kärlet och villahushåll kan gå ihop med grannar och dela kärlet. På så vis ger åtgärden en ekonomisk vinst för hushåll och fastighetsägare. Även kommunens kostnader för förbränning av avfall minskar och återvinningen kommer öka.

Mål 3

Matsvinnet i kök och serveringslokaler ska minska med 25 %

Produktionen av livsmedel har stor klimatpåverkan och det finns en tydlig förbättringspotential. Under avfallsplanens period vill vi fokusera på att utnyttja matvarorna smartare i kök och minska matsvinnet vid servering. I FN:s globala hållbarhetsmål finns ett delmål att det globala matsvinnet ska halveras till 2030. Vi sätter vår målnivå till 2025 så vi når halvvägs till FN:s mål. Om nuläget mäts och matsvinnet blir synligt tror vi det ger ringar på vattnet. Den besparingspotential som blir uppenbar kommer bli startskotten för olika åtgärder för att minska matsvinnet.

De resurser som finns i avfallet ska tas tillvara

Mål 4

Tranås kommun ska främja och bidra till en ökad återanvändning

Syftet med målet är att skapa fler förutsättningar för återbruk och att spara resurser genom att mer återanvänds, material och varor ökar sin livslängd och avfallet minskar. En viktig del för att nå målet är att starta upp återbruksinsamling på återvinningscentralen. Då blir det lätt att lämna det som annars skulle kastas bort.

Mål 5

Alla förpackningar och tidningar ska sorteras till materialåtervinning

Idag finns det ett glapp mellan det vi borde göra och det vi gör. Trots att utsortering av förpackningar och tidningar är ett krav i lagstiftningen, så uppfattas sorteringen som frivillig. Förutsättningarna för att sortera skiljer sig åt beroende på om vi är hemma, på stan, i skolan eller på jobbet. Vi vill skapa en igenkänningsfaktor oavsett var vi befinner oss. Det ska vara lätt att göra rätt och svårt att göra fel.

Avfall ska hanteras på ett säkert sätt med avseende på hälsa och miljö

Mål 6

Den allmänna kunskapen kring nedskräpning ska öka

Vi behöver öka vårt ansvarstagande och lyfta upp nedskräpning på agendan igen. Vi ser inte nedskräpning så tydligt idag i vår kommun, men det läggs många arbetstimmar under en vecka på att städa våra torg, gator, parker och badplatser. Ibland är det vinden och fåglarna som bidrar till nedskräpningen men ofta handlar det om att vi människor inte tagit ansvar för vårt eget avfall och det bidrar till att plast och andra föroreningar sprids i naturen.

Mål 7

Avfallets miljöpåverkan ska minska

Målet omfattar flera olika områden som påverkar miljön negativt om avfallet hanteras på fel sätt. Idag hamnar en liten del farligt avfall och elavfall i hushållssoporna. Det gör att föroreningar kan spridas vid förbränning, eftersom pannan inte har tillräcklig reningsutrustning, och sällsynta metaller från elavfall går förlorade. Ett annat sätt att minska avfallets miljöpåverkan och minimera spridning av föroreningar är att öka kunskapen om hur skogen ska skötas där det finns gamla deponier.

Avfallshanteringen ska svara upp emot samhällets och kundernas krav på ekonomi, service och kvalitet

Mål 8

Miljöerna där avfall lämnas ska vara inbjudande, tillgängliga och användarvänliga

Syftet med målet är att höja statusen på avfallshanteringen. Den ska vara uppdaterad och följa med i tiden och utgå från kundernas behov. Vi behöver se på avfallsmiljöerna på ett nytt sätt, utveckla dem och kanske till och med kombinera dem med andra funktioner som skapar mervärden. En viktig del för att nå målet är att utveckla vår återvinningscentral med nya fraktioner, anpassa behållare till avfallets storlek och med enkla medel få en trivsamt miljö där vi lämnar vårt avfall. Målet ger också en inriktning vid en flytt av återvinningscentralen.

Mål 9

Avfallshanteringen ska bedrivas med en så låg klimatpåverkan som möjligt

Förbränning av avfall, matsvinn och transporter är alla områden som bidrar till ökade koldioxidutsläpp och där det också finns en stor potential att minska klimatpåverkan. Genom ruttoptimering av sophämtningen och en övergång till 100 % fossilfria transporter kan vi minska kostnaderna och avfallshanteringens klimatavtryck.

Mål 10

Avfallsservicen i flerbostadshus ska öka

I lägenheter kan avfallsservicen skilja sig mycket åt beroende på fastighetsägare. Med ett system för en frivillig avfallsdiplomering får fastighetsägarna stöd att ta ett aktivt steg för att lyftas husets avfallshandling. En utökad service handlar också om att avfallsfrågorna kommer in tidigt i planeringen av nya bostadsområden. Med ökad samverkan kan vi tillsammans skapa förändringar för att klättra uppåt i avfallstrappan och få en smart och kundanpassad avfallsservice i framtiden.

2. Uppföljning

För att kunna genomföra avfallsplanen behöver vi organisera arbetet och avsätta resurser för att genomföra de planerade åtgärderna.

Resurser

Resurser som behövs för att genomföra planens åtgärder är främst arbetstid från kommunens olika förvaltningar. Varje nämnd ansvarar för att det finns tillräckligt med utrymme för att arbeta med avfallsplanens åtgärder, både på egen hand och tillsammans med andra förvaltningar. För de åtgärder som innebär faktiska kostnader som inte kan bekostas av avfallstaxan, ansvarar den huvudansvariga nämnden för att planera in kostnaderna i sin drift- och investeringsbudget. För två åtgärder, minska engångsmaterial och införa sorteringsstandard, behövs inköp som varje verksamhet ansvarar för att planera in i sin budget.

Styrmedel

För att genomföra avfallsplanen använder vi olika styrmedel:

- Information: kommunikationsplan och kampanjer
- Visualisering: synliggöra nuläge och målbild
- Upphandling: hållbarhetskrav i upphandlingar
- Fysisk planering: projekt, bygglov, detaljplan och översiktsplanering
- Tranås kommuns avfallsföreskrifter: uppföljning att avfallsregler följs

- Tillsyn: information och myndighetskrav
- Tranås kommuns avfallstaxa och övriga avgifter: miljöstyrning och felsorteringsavgift

Årligt upptaktsmöte

I början av varje nytt år sammankallar VA- och avfallsavdelningen till ett upptaktsmöte för avfallsplanen. Vid mötet följer vi upp mål och nyckeltal och vi utvärderar genomförda aktiviteter. Vi tar fram en verksamhetsplan för de kommande två åren och bildar arbetsgrupper för de åtgärder som vi ska arbeta med enligt verksamhetsplanen. Varje arbetsgrupp gör en plan för hur de ska genomföra arbetet och uppskattar arbetstid och eventuella kostnader för åtgärden.

I planeringen tar vi tillvara möjligheter till samverkan med konsumentvägledare och kommunens informationsavdelning och samordning med miljö- och hälsoskyddsinspektörernas tillsynsplan.

Andra viktiga aktörer vi kan samarbeta med är arbetscentrum, upphandlingsenheten, skolan, dataavdelningen, städbolag, fastighetsägare till flerbostadshus, Tranås United, avfallsentreprenörer, universitet och högskola.

Verksamhetsplanen och uppföljningen av mål och nyckeltal presenteras för kommunens koncernledningsgrupp och på kommunens hemsida.

Uppdatering av avfallsplan

År 2025 görs en aktualitetsprovning av avfallsplanen, då följer vi upp planens mål och åtgärder och redovisar resultatet för politiken, som tar ställning till om planen behöver uppdateras.

3. En hållbar avfallshantering

I det här kapitlet får du en introduktion till avfallstrappan och miljömålen i Sverige och världen.

Avfallstrappan

Avfallstrappan eller EU:s avfallshierarki som den också heter, finns med i miljöbalken. Den ska visa vägen till en hållbar avfallshantering.

I första hand ska vi **minimera** vårt avfall. Onödiga förpackningar och matsvinn ska bort och det vi äger ska hålla hög kvalitet och gärna delas med fler. Minimerasteget handlar om att tänka på ett nytt sätt och att lämna så litet avtryck som möjligt. Vi ska förebygga att avfall ens uppkommer.

Det som inte går att förebygga ska vi **återanvända**. Det är det näst högsta steget i trappan. Engångsprodukter byts ut mot flergångsprodukter och det vi äger och inte längre behöver lämnar vi vidare till någon annan eller hittar ett nytt användningsområde för.

Avfallsplan

I mitten av trappan finns **återvinna**. Det här är avfall som varken kan förebyggas eller återanvändas. Det lämnar vi tillbaka till producenterna så att de kan skapa nya förpackningar och elektroniska produkter om och om igen.

I den nedre delen av trappan finns **förbränna**. Avfall som inte kan förebyggas, återanvändas eller återvinnas, det eldar vi och utvinner energi och el från.

Det allra lägsta steget är **deponera**. Det innebär att vårt avfall läggs på en avfallsanläggning, en deponi, och när området är uppfyllt täcks avfallet för att skydda naturen omkring.

Miljökvalitetsmål

Avfallshanteringen påverkar framförallt tre av Sveriges miljökvalitetsmål: Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö och God bebyggd miljö. I miljökvalitetsmålet för en god bebyggd miljö definieras en hållbar avfallshantering så här:

Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

Globala hållbarhetsmål

I de globala målen för hållbar utveckling som FN tagit fram (Agenda 2030) finns avfall med som en viktig del av ett hållbart samhälle. Mål 12 - Hållbar konsumtion och produktion har till exempel mål om matsvinn, miljövänlig hantering av avfall, minskade avfallsmängder, hållbar offentlig upphandling, hållbart nyttjande av naturresurser och att människor ska ha den information och medvetenhet som behövs för en hållbar livsstil. Avfall finns även med i mål 6 - Rent vatten och sanitet för alla, mål 11 - Hållbara städer och samhällen och mål 13 - Bekämpa klimatförändringarna.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Från linjär till cirkulär ekonomi

För att nå målen behöver dagens linjära ekonomi övergå till en cirkulär ekonomi. Med en linjär ekonomi utvinns vi naturresurser och producerar varor som sen konsumeras och blir till avfall. Med en cirkulär ekonomi behålls värdet i resurserna när de återanvänds och återvinns och ”slit och släng” ersätts med hållbara konsumtionsvanor. Som en del av den cirkulära ekonomin finns även delningsekonomin, som bygger på att vi går ifrån att äga alla saker själva och istället lånar, hyr och delar saker med andra.

4. Fokusområden

I arbetet med avfallsplanen har vi tagit fram nio olika fokusområden, som är våra viktigaste utvecklingsfrågor i Tranås kommun. Alla lika viktiga för att nå en hållbar avfallshantering. Fokusområdena har fått genomsyra arbetet med avfallsplanen och ligger till grund för de mål och åtgärder som vi tagit fram.

Hållbar konsumtion

Förebyggande av avfall och hållbar konsumtion är ett område som vi inte tidigare arbetat med och som behöver lyftas i avfallsplanen. Kommunen behöver hitta sin roll för att arbeta aktivt med att förändra attityder och uppmuntra och utmana till ändrade levnadsvanor.

För att tillverka en produkt behövs råvara, energi och vanligtvis kemikalier. Den största miljöpåverkan under produktens livscykel sker vid utvinningen av råvaror och vid tillverkningen. Den största miljövinsten får vi därför när vi inte bidrar med något avfall alls.

Återbruk

Önskemål om att kunna lämna saker till återbruk på återvinningscentralen har funnits med under en längre tid. Många kommuner i landet ligger i framkant och har utvecklat sina återbruksverksamheter. Nu är det dags att vi kommer ifatt och tar de första stegen för att underlätta återanvändning. Det finns även mycket att göra inom kommunens egen verksamhet för att öka återanvändningen.

Ökad återvinning

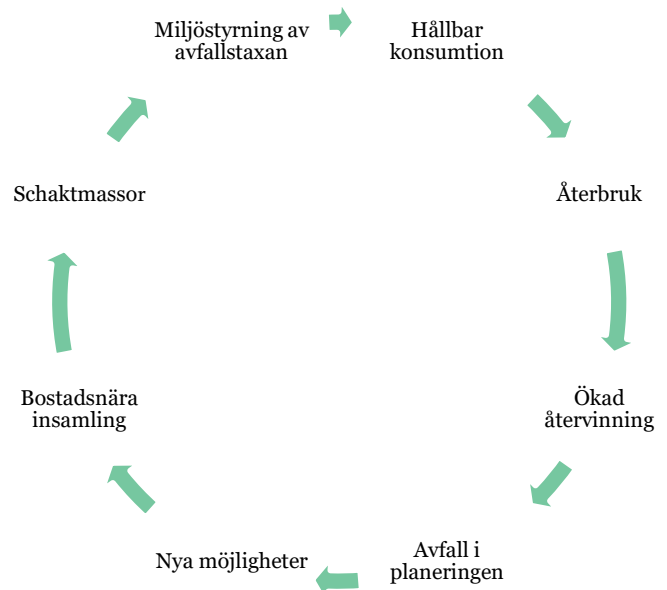
Återvinning är något som är en naturlig del av vår vardag. Ändå hamnar stora mängder avfall på fel plats. En tredjedel av det avfall som lämnas i kärlet hemma är förpackningar och tidningar. Det är också vanligt att avfall blandas när vi är utanför hemmet: på stan, i skolan, på jobbet och på fritidsaktiviteter. Det finns en stor potential att öka återvinningen.

En tredjedel förpackningar och tidningar i avfallskärnen innebär ca 1100 ton felsorterat avfall under ett år. När förpackningar och tidningar lämnas i den vanliga soppåsen betalar kommunen ca 750 000 kr om året för att ta hand om avfallet. Till det tillkommer ca 130 000 kr för transporten och från 1 april 2020 även 83 000 kr i förbränningskatt. Kostnader som kommunen egentligen inte ska bära eftersom producenterna redan får betalt för att ta hand om avfallet när vi köper varorna.

Utsorteringen av matavfall är en viktig pusselbit för att bidra med råvara till biogasproduktionen i vår region. Kommunfullmäktiges mål om att samla in minst 50 % av matavfallet i kommunen är fortfarande aktuellt och nås med god marginal. I målet står också att matavfallet ska användas för produktion av biogas samt att rötresten ska återföras till produktiv mark.

Avfall i planeringen

Idag är avfallsfrågorna ofta någonting vi löser när allt annat redan är planerat. Vi ser ett behov av att lyfta in avfallsfrågorna tidigt i planeringsprocessen i kommunen. Riktlinjer för val av avfallssystem i bostadsområden behöver bli en självklar del i detaljplanarbetet.

När avfallshanteringen planeras finns det en mängd faktorer att ta hänsyn till som service och säkerhet för de boende, utrymme för nya avfallslag, arbetsmiljö för den som hämtar avfallet och klimat- och miljöpåverkan. Vi behöver höja blicken och hitta den bästa lösningen utifrån förutsättningarna på platsen och tänka nytt.

Nya möjligheter

Digitalisering och nya smarta lösningar kommer mer och mer inom olika områden och kommer bli ännu viktigare i framtiden. Inom avfallshanteringen finns många lösningar som kan ge utökad service och en mer effektiv hantering. Här gäller det att vara i framkant och se möjligheterna och vi behöver hålla oss uppdaterade inom området.

Bostadsnära insamling

Redan vid införandet av matavfall med gröna påsen diskuterades möjligheten att införa fyrfackskärl och utöka den bostadsnära servicen. När insamlingen blir enkel och nära hushållen ökar insamlingen av förpackningar. Insamlingen kommer bli tillståndspliktig och då begränsas kommunens möjlighet att införa fyrfackskärl på egen hand, men en gemensam lösning tillsammans med förpacknings- och tidningsinsamlingen är något vi vill arbeta för.

Schaktmassor

Massor från olika bygg- och infrastrukturprojekt är vårt största avfallslag. En samordning behöver göras för att smart kunna utnyttja massorna och hålla nere transporter och miljöpåverkan. Att det finns avsättningsmöjligheter för schaktmassor är avgörande för att hålla nere kostnaderna för nya investeringsprojekt, samtidigt som det är ett avfall som vi inte pratar om så ofta.

Kretslopp av näringsämnen

Att ta tillvara näringsinnehållet i olika typer av avfall är något som kommer bli allt viktigare i framtiden för att ersätta ändliga resurser. Kommunens första kretsloppsanläggning har tagits i drift för några år sedan och avloppsslam från reningsverket har delvis börjat spridas på jordbruksmark under 2019.

Fokusområdet togs med för att undersöka om det finns fler kretsloppsmöjligheter att ta vara på i avfallsplaneringen. Slamhantering och utveckling av kretsloppsanläggningen kommer att finnas med i den kommande VA-planen för Tranås kommun.

Miljöstyrning av avfallstaxan

Miljöstyrning av avfallstaxan är något som fanns med redan i den förra avfallsplanen men som vi inte arbetat så mycket med. Här finns möjlighet att styra mot en mer hållbar avfallshandling och på så vis öka takten i omställningsarbetet. Med miljöstyrning blir det hållbara alternativet också det mest ekonomiskt fördelaktiga under en övergångsperiod tills tillräckligt många år med, därefter balanseras taxan igen.

5. Avfallshandling idag

I Tranås kommun samlas hushållsavfallet till stor del in med kärl som finns vid varje bostad. I kärlet lämnar vi matavfall i gröna påsar och restavfall, som vi tidigare kallat den brännbara påsen. Förpackningar och tidningar lämnas på en återvinningsstation eller vid bostaden om fastighetsägaren erbjuder system för det till sina hyresgäster. Allt annat avfall lämnar vi på Norraby återvinningscentral.

I bilaga 2 – Nulägesbeskrivning, kan du läsa om kommunen, vilka avfallsanläggningar som finns, hur avfallet hanteras och vilka avfallsmängder som vi tillsammans ger upphov till.

Avfallsplan

Kommunens avfallstrappa

På bilden ser du hur vi hanterar insamlat hushållsavfall idag utifrån stegen i avfallstrappan.

Tyngdpunkten ligger på återvinning och förbränning med nuvarande avfallshantering och det finns en stor potential att arbeta med de två översta stegen: minimera och återanvända.

Minimera					
	Återanvända				
	Schaktmassor Återanvänds inom entreprenaden	Återvinna			
		Matavfall Blir till biogas och biogödsel (gröna påsen) eller kompost (hemkompostering)	Förbränna		
	Metall Metallen blir till ny råvara	Träavfall Eldas och energi utvinns	Deponera		
		Förpackningar, tidningar och pantförpackningar Materialet blir till ny råvara	Restavfall, grovavfall och textil Eldas och energi utvinns	Deponirest (keramik, porslin, kakel, fönsterglas, isolering) Lämnas till deponi för förvaring	
		Trädgårdsavfall Komposteras och används som anläggningsjord	Farligt avfall och tryckimpregnerat trä Eldas i panna med extra reningsutrustning		
		Schaktmassor Återvinns vid andra entreprenadarbeten och till sluttäckning av Norraby deponi	Asbest Lämnas till deponi för förvaring		
		Bygg- och rivningsavfall Tegel och betong används som anläggningsmaterial vid byggnation och gips blir till nya gipsskivor eller används som svaveltillskott på jordbruk			Latrin Eldas och energi utvinns
		Elavfall och batterier Metallerna blir till ny råvara			
		Däck med fälg Metallerna blir till ny råvara och gummit används som dräneringsmaterial			
		Slam Behandlas på Tranås reningsverk och sprids på jordbruksmark eller används som anläggningsjord			
		Kretsloppsavlopp (toalettavlopp/urin) Behandlas i kretsloppsanläggning och sprids på åkermark			

Kartläggning av kommunens insamlingssystem

Sommaren 2018 utförde vi en kartläggning av kommunens insamlingssystem för hushållsavfall. Resultatet visar att nuvarande insamlingssystem fungerar ganska bra i villaområden men sämre i områden med flerbostadshus. Det förekommer en hel del löst avfall i kärnen och avfall som sorterar fel. På en del platser där flera olika typer av avfall samlas in saknas det märkning.

Dagens insamlingssystem upplevs som otydligt och det framkom att skillnaderna i vilka avfallslag som sorterar ut vid bostaden påverkar hushållens engagemang.

Ett problem som vi identifierade var soprum som delas mellan hushåll och verksamheter. Avfallet blandas ofta och hushållens kärl fylls med stora sopsäckar och löst avfall. Det här gör att avfallet inte kan skickas till sorteringsanläggningen utan lämnas istället som brännbart och hushållens matavfall tas inte till vara.

Det finns en del arbetsmiljöproblem vid hämtning av hushållsavfall, till exempel när kärnen är överfulla eller smutsiga. Det framkom också att många inte har rätt kärlestorlek och det kunde vara både för hög och för låg fyllnadsgrad.

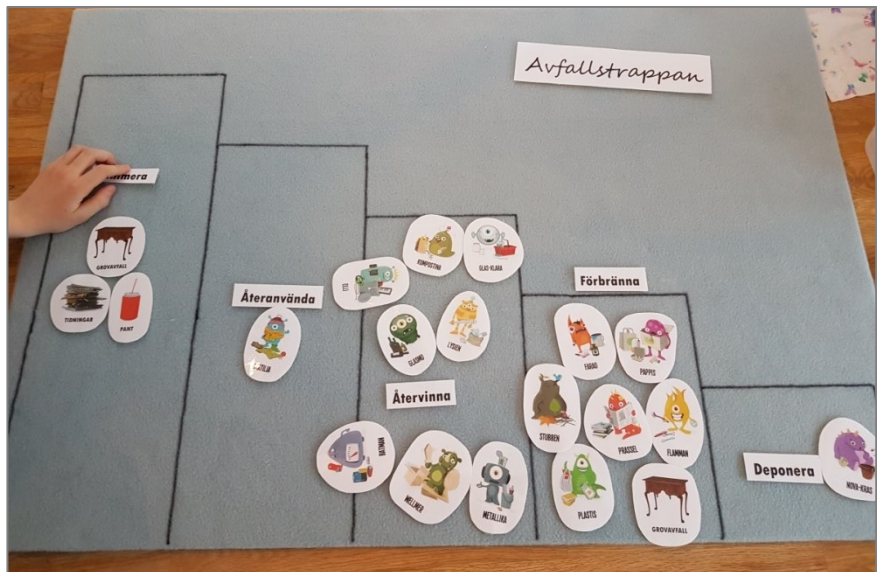
Förebyggande av avfall

Avfallsförebyggande arbete är ett nytt område som inte fanns med i kommunens förra avfallsplan. Som en start på arbetet genomförde vi pilotprojektet "Vi klättrar i avfallstrappan" våren 2019. Deltagarna i projektet fick olika utmaningar som handlade om de tre översta stegen: minimera, återanvända och återvinna. För att ge en tydlig målbild i början av projektet fick deltagarna bygga sin egen avfallstrappa. Målet var sedan att klättra uppåt i trappan med så många avfallslag som möjligt.

Efter projektets slut hade avfallsvolymen minskat betydligt i kärnen och deltagarna hade fått ett nytt sätt att tänka kring avfallshantering och hållbarhet.

I projektet framkom att en nyckelfaktor för att öka sin sortering och minska avfallsmängderna var att bli

klar med sitt sorteringssystem hemma och införa en rutin för att lämna avfallet. För att behålla fokus under projektet var även åtagandet att delta viktigt. I början fanns ett intresse för sortering, praktiska lösningar och vilken miljönyttan var. I slutet av projektet var även förtroende för återvinningssystemet viktigt.

Avfallsplan

Nedskräpning

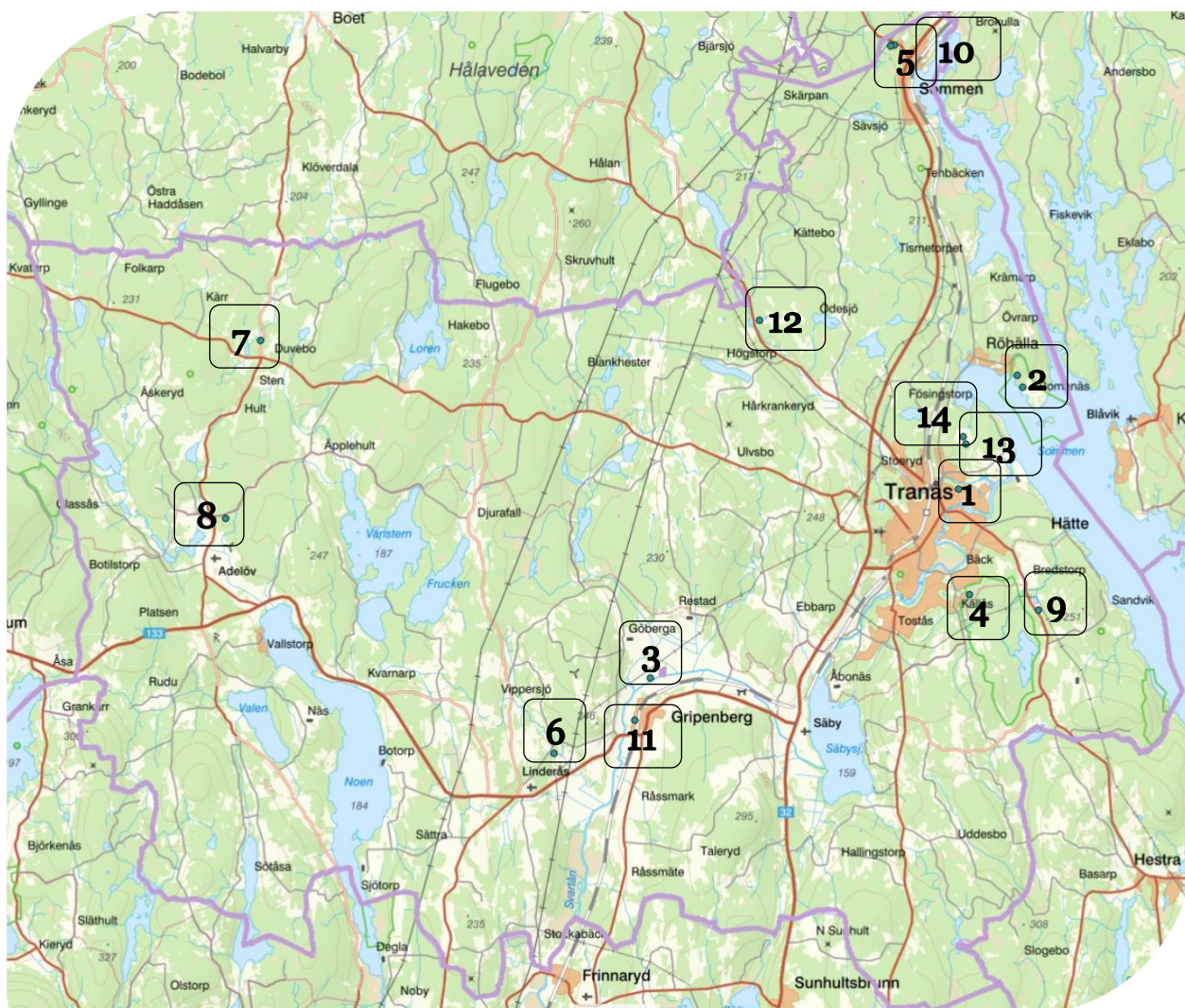
Tranås stad upplevs som en relativt ren stad i jämförelse med större städer. Platser som skräpas ner städas regelbundet av kommunen. Framförallt städas vi området i centrum där människor vistas mycket, som torget, Storgatan, parkerna och stationsområdet. Andra platser som vi städas regelbundet är badplatser, rastplatser och utomhusmiljöer vid skolor och förskolor. Nedskräpning förekommer även nära avfallsanläggningar, snabbmatsställen och lastbilspareringar. Dumpning av avfall i naturen eller på industritomter sker, men är inte så vanligt.

Nedskräpningen ökar under sommarhalvåret när människor vistas mycket ute och även i samband med olika arrangemang och festligheter.

Gamla avfallsupplag

I Tranås kommun finns det 14 nedlagda avfallsupplag. Kartan visar var de finns och de är numrerade i den ordning som de lades ner. Efter att Norraby deponi (nr 14 i kartan) stängdes 2008, finns det inte längre någon öppen avfallsdeponi i kommunen.

En beskrivning av varje deponi och planerade åtgärder finns i bilaga 3 – Nedlagda deponier.

Uppföljning av tidigare avfallsplan

I *Kommunal avfallsplan för Mjölby Tranås och Boxholms kommuner 2012-2017* fanns det totalt nio delmål och 16 åtgärder. Vi har uppnått två av delmålen och sex delmål har vi inte uppnått ännu men vi har kommit en bit på väg. I bilaga 4 – Uppföljning av tidigare avfallsplan, finns en genomgång av hur mål och åtgärder har uppfyllts.

Stort fokus under planperioden har varit att införa insamling av matavfall för alla i kommunen. Andra områden som kommunen arbetat aktivt med har varit att underlätta insamlingen av småelektronik, ta fram kunskapsunderlag för de gamla deponierna, förenklingar i avfallstaxan, förbättra arbetsmiljön vid slamtömning och införa kretsloppsanpassat avlopp. Områden där de planerade åtgärderna inte prioriterats har varit samsyn och gemensamt arbete med Mjölby och Boxholm, uppströmsarbete och hantering av schaktmassor.

6. Avfallshanteringen i framtiden

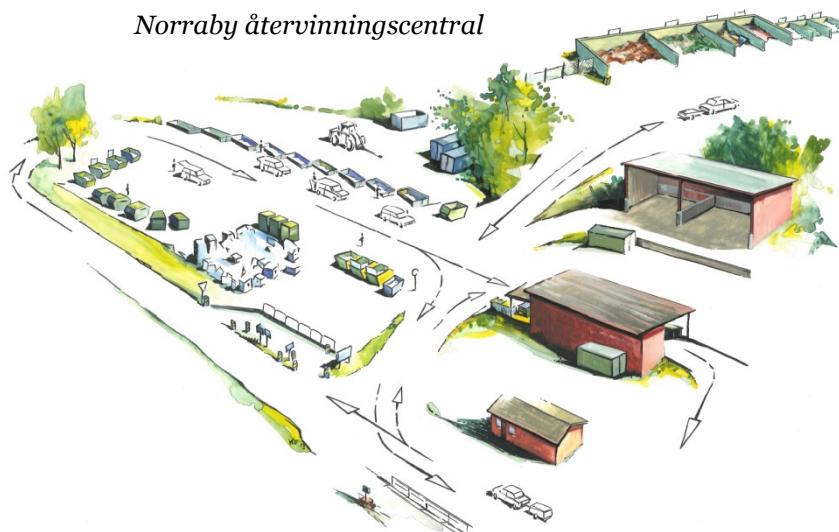
En avfallsplan ska vara aktuell i minst fyra år. Under den tiden kommer många nya förändringar inom avfallsområdet att införas nationellt. Detta kommer att påverka avfallshanteringen i kommunen, läs mer i bilaga 5 – Förändringar inom avfallsagstiftningen.

Kommunens tillväxtnål

Under planperioden förväntas invånarantalet att öka till 20 000 invånare, som är kommunens tillväxtnål till 2025. Kommunens nya översiktsplan kommer antas under 2020 och enligt förslaget vill kommunen skapa förutsättningar för 3000 nya bostäder och ta höjd för en befolkningsutveckling med 6000 nya invånare till 2040.

Avfallsanläggningar

I översiktsplanen finns Norraby utpekad som ett område för nya bostäder och därför har en flytt av Norraby återvinningscentral diskuterats i kommunen under de senaste åren. Olika platser har utretts men inga beslut finns tagna. Under avfallsplanens genomförandeperiod förväntas ingen flytt ha genomförts men det bör finnas ett beslut fattat om var den framtida återvinningscentralen ska vara lokaliserad.

Avfallsanläggningen i Norraby är idag navet i kommunens avfallshantering för hushållen. Vid en flytt från Norraby behöver kommunen utreda hur avfallet ska hanteras och planera för en flytt av verksamheterna. I förslaget till ny översiktsplan finns flera möjliga platser som kan vara lämpliga för nya avfallsanläggningar. I rutorna på nästa sida kan du läsa om de verksamheter som påverkas av en flytt.

Avfallsplan

Återvinningscentral

Bemannad återvinningscentral för hushållens och småföretagens avfall. Tung trafik separeras inte idag inom området och det finns en begränsad yta att växa på när nya avfallslag tillkommer. Kan på en ny plats ges goda möjligheter att utveckla verksamheten och ge återbruk en central plats.

Återvinningsyta

Ytan gör det möjligt att tidigt i avfallskedjan sortera och bearbeta avfallet för att underlätta avfallshanteringen i nästa steg. Kommunen behöver ta ställning till om verksamheten ska finnas kvar och i sådana fall hitta en ny plats för verksamheten.

Komposteringsanläggning

Kompostering av trädgårdsavfallet som kommer in till återvinningscentralen. Ligger idag ovanpå Norraby nedlagda deponi. När ytan för den delen av deponin ska sluttäckas behöver verksamheten flyttas till en ny plats.

Omlastning av hushållsavfall

Omlastningsyta, av mat- och restavfallet, för att få effektiva transporter till sorteringsanläggningen. Verksamheten är idag utlagd på entreprenad. Kommunen behöver vara förberedd på att ta tillbaka verksamheten om ingen entreprenör vill driva verksamheten eller om kostnaderna blir för höga.

Mottagning av schaktmassor

Jordmassor som innehåller stenblock, stubbar och växtlighet tas idag emot på återvinningsytan. Idag finns ingen annan långsiktig avsättning för massorna. Nya användningsområden behöver hittas för att kommunen ska kunna fortsätta växa, utan att kostnaderna och transportererna ökar.

Forum för att diskutera lämpliga lokaliseringar av nya avfallsanläggningar och förändringar av befintliga anläggningar finns i kommunens plangrupp där representanter från tillväxtavdelningen, VA- och avfallsavdelningen, projektavdelningen, samhällsskydd och beredskap, gatuavdelningen, parkavdelningen och bygg- och miljöförvaltningen deltar.

Insamlingsystem

Förpacknings- och tidningsinsamlingen och TMR ansökte om tillstånd för att samla in förpackningar bostadsnära i Sverige enligt den nya förordningen som skulle börjat gälla 2021. Naturvårdsverket har avslagit båda ansökningarna. Datumet i förordningen har därefter ändrats till att börja gälla från 2023.

Regeringen har beslutat att ta bort producentansvaret för tidningar och att kommunen ska ta över ansvaret från 2022. Inga större förändringar från dagens insamlingsystem för tidningar planeras.

Insamlingen av bygg- och rivningsavfall på återvinningscentralen behöver anpassas för att klara nya krav på källsortering. Utöver detta ser vi inte något behov av att göra större förändringar i kommunens insamlingsystem, utan vi inväntar införandet av de nya förordningarna.

Framtidens avfallsflöden

Avfallsmängderna i Sverige ökar och stort fokus i den här avfallsplanen syftar till att vända den trenden genom en tydlig målbild om att klättra uppåt i avfallstrappan.

Trenden visar att pappers- och plastförpackningar kommer att öka framöver medan tidningar minskar. Det kommer även att tillkomma nya avfallslag som träförpackningar och textil. Pant-systemet utökas med fler produkter och det kommer troligtvis att fortsätta.

Med en ökad befolkning i kommunen kommer insamlingen av avfall på återvinningscentralen att öka. Tittar vi fem år tillbaka så har insamlad mängd träavfall och restavfall (brännbart) ökat och det är troligt att det kommer att fortsätta. För andra avfallslag som farligt avfall, elavfall och metall syns inte samma ökning utan mängderna ligger ungefär på samma nivå.

Det sker en utveckling på återvinningscentralerna i landet genom att nya avfallslag införs, allt eftersom det finns företag som vill ta hand om avfallet. Det förekommer även stora satsningar på återbruksgallerior.

Mängden schaktmassor förväntas ligga kvar på en hög nivå under de kommande åren eftersom många stora investeringsprojekt planeras i kommunen. En effekt av att staden förtätas är även att andelen förorenade massor ökar när industrimark omvandlas till bostäder och förskolor.

Många centrala myndigheter, kommuner och intresseorganisationer har under de senaste åren drivit olika kampanjer och tagit fram material för att inspirera till ett annat sätt att använda våra resurser. Allt från sopsamlarmonster för roligare sortering till konkreta tips för att minska matsvinn. Detta har skapat en annan medvetenhet kring att leva hållbart och klimatsmart och dessa initiativ förväntas fortsätta även framåt. Samtidigt finns det starka ekonomiska intressen på marknaden med fokus på tillväxt genom konsumtion.

7. Miljöbedömning

Vi har gjort en strategisk miljöbedömning av avfallsplanen. Den visar att när vi genomför avfallsplanen kommer vi få positiva effekter på miljön. Planens mål bidrar till en hållbar utveckling inom flera områden, som resurshushållning, hållbar avfallshantering och minskade växthusgaser. Du kan läsa hela miljöbedömningen i bilaga 6 – miljökonsekvensbeskrivning.

8. Planprocessen

Arbetet med avfallsplanen har pågått under drygt ett år. Arbetet inleddes med pilotprojektet ”Vi klättrar i avfallstrappan”. Parallellt genomfördes en workshop med brett deltagande från kommunens förvaltningar, bolag och nämnder för att ta fram fokusområden till avfallsplanen. Andra moment som ingått i planarbetet har bland annat varit:

- Förstudie om bostadsnära insamling
- Kartläggning av kommunens eget verksamhetsavfall
- Enkät om företagens verksamhetsavfall till ett urval av företag
- Intervjuenkät om nedskräpning, samt plockanalys av offentliga papperskorgar
- Kommunikationsinsatser i samband med marknader och klimatveckan
- Workshop om avfall i planeringen med planerare och projektledare
- Arbetsgruppsmöten där t.ex. mål och åtgärder från den tidigare avfallsplanen följts upp och nya mål och åtgärder tagits fram
- Styrgruppsmöten
- Övriga möten med ett specifikt tema, t.ex. nedlagda deponier

Följande personer har ingått i arbetsgrupp eller styrgrupp:

- Emma Wahlström, projektledare och miljöingenjör, projektavdelningen
- Decibell Sahlén, avfallsstrateg, VA- och avfallsavdelningen
- Annsophie Sarenäs, miljöstrateg, bygg- och miljöförvaltningen
- Conny Bravell, avfallschef, VA- och avfallsavdelningen
- Jenny Nilsson, hälsoskyddsinspektör, bygg- och miljöförvaltningen
- Roger Åstradsson, ÅVC-arbetare, VA- och avfallsavdelningen
- Eva Lindh, marknadschef, Tranås United
- Torbjörn Adolfsson, VA- och avfallschef, VA- och avfallsavdelningen
- Fredrik Skaghammar, bygg- och miljöchef, bygg- och miljöförvaltningen
- Mats Antonsson, ordförande, teknik- och griftegårdsnämnden

Sammanställning och framtagning av avfallsplansdokumentet med miljökonsekvensbeskrivning har gjorts av projektledaren. Avfallsplanen är skriven för att vara lätt att ta till sig. Statistik och fördjupad information hittar du i de olika bilagorna.

Avfallsplanen och kommunens föreskrifter om avfallshantering kompletterar varandra och tillsammans bildar de Tranås kommuns renhållningsordning.

Samråd

Ett avgränsningssamråd för den strategiska miljöbedömningen genomfördes med Länsstyrelsen i Jönköping under hösten 2019.

Vi har genomfört ett samråd om avfallsplanen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Efter samrådet har vi gjort en del ändringar utifrån de synpunkter som lämnades in. Främst är det handlingsplanen som har uppdaterats. Samrådet beskrivs i bilaga 7 - Samråd.

Utställning för granskning

Vi har ställt ut avfallsplanen för granskning. Vi fick in några synpunkter under utställningen och de ledde till att vi gjorde några mindre ändringar i avfallsplanen.

9. Referenser

Rapporter

- Kartläggning av insamling av hushållsavfall och förpackningar, Tranås kommun oktober 2018
- Vi klättrar i avfallstrappan – Ett pilotprojekt, Tranås kommun 2019-08-02
- Bostadsnära insamling – Förstudie, Tranås kommun hösten 2019
- Inventering av förorenade områden – Nedlagda avfallsupplag i Tranås kommun, Tranås kommun 2013

Statistik

- Avfall Sveriges Avfall Webb – Avfallsstatistik 2009-2018
- Förpacknings- och tidningsinsamlingens insamlingsstatistik för 2018, www.ftiab.se
- Kommunens kundregister för renhållning
- Statistiskmyndigheten SCB:s företagsregister
- Plockanalyser, Tranås kommun

Renhållningsordning

- Kommunal avfallsplan för Mjölby Tranås och Boxholms kommuner 2012-2017, Tranås kommunfullmäktige 2012-11-05
- Föreskrifter om avfallshantering för Tranås kommun, Tranås kommunfullmäktige 2018-11-05

Kommunfakta

- Förslag till översiktsplan, internremiss, januari 2020
- Tranås - Bokslut i korthet 2018
- Renhållningstaxa 2020, Tranås kommun
- Miljörapport för Norraby avfallsanläggning 2018
- Miljörapport för Norraby deponi 2018
- Förpacknings- och tidningsinsamlingens kommunportal för digitalt samråd, december 2018

Mål

- Sveriges miljömål, www.sverigesmiljomal.se. Miljömålsbildens illustratör, sidan 7: Tobias Flygar.
- Globala målen om hållbar utveckling, www.globalamalen.se